

ДЪРЖАВИТЕ ОТ ПЕРСИЙСКИЯ ЗАЛИВ, ИРАН, ИРАК И ЙЕМЕН

ЕС е сключил споразумения за сътрудничество със Съвета за сътрудничество в Персийския залив (регионална организация, в която участват Бахрейн, Катар, Кувейт, Обединените арабски емирства, Оман и Саудитска Арабия), и с Йемен, както и Споразумение за партньорство и сътрудничество с Ирак. Понастоящем ЕС няма никакви договорни отношения с Иран, но признава, че съществува потенциал за по-задълбочени отношения.

ПРАВНО ОСНОВАНИЕ

- Дял V (външна дейност) от Договора за Европейския съюз (ДЕС);
- членове 206—207 (търговия) и 216—219 (международни споразумения) от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС).

1. СЪВЕТЪТ ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО В ПЕРСИЙСКИЯ ЗАЛИВ (ССПЗ)

ССПЗ беше създаден през май 1981 г. Понастоящем групата, която все още се състои от първоначалните си членове (а именно Бахрейн, Катар, Кувейт, Оман, Обединените арабски емирства (ОАЕ) и Саудитска Арабия), служи като основна рамка за отношенията на ЕС с шестте държави. В редица случаи ЕС и ССПЗ са заемали общи позиции по отношение на определени проблеми в Близкия изток.

Богатите на петрол държави от Персийския залив преминават през значителни социално-икономически и политически промени, въпреки че напредъкът на реформите е неравномерен. Въздействието на арабските революции върху монархиите в Персийския залив беше отслабено чрез превантивни политики — предоставяне на субсидии и увеличаване на заетостта в публичния сектор, както и чрез репресивни мерки, най-вече в Бахрейн и в източната провинция на Саудитска Арабия. Държавите от ССПЗ продължават да играят активна роля в рамките на близоизточните дипломатически отношения, като понякога се съревновават една с друга. Това е допринесло за продължаващата дипломатическа криза между Катар и други държави от ССПЗ, които обвиняват на Катар в подкрепа на терористични и на религиозни групи (включително Мюсюлманското братство), финансирането на групи, свързани с Иран, нарушаване на суверенитета на съседните държави и популяризиране на политическо инакомислие в съседните държави.

ЕС се надява да развие политическите си отношения в региона, но досега отношенията между него и ССПЗ се определят до голяма степен от икономическите и търговските връзки. Обемът на търговията между двете страни се увеличаваше устойчиво между 2007 г. и 2015 г., но е спаднал леко през последните две години. През 2016 г. ССПЗ беше четвъртият по големина експортен пазар за ЕС.

През 1988 г. ЕС и ССПЗ подписаха споразумение за сътрудничество. Споразумението има за цел да увеличи стабилността в този регион, който е от стратегическо значение, да улесни политическите и икономическите отношения, да разшири рамките на икономическото и техническото сътрудничество и да задълбочи сътрудничеството в областта на енергетиката, промишлеността, търговията и услугите, селското стопанство, рибарството, инвестициите, науката, технологиите и околната среда. Споразумението предвижда ежегодни съвместни съвети/среци на министерско равнище, както и съвместни комитети за сътрудничество на равнище висши служители. Споразумението не предвижда парламентарен орган. През април 2016 г. Съвместният комитет за сътрудничество между ЕС и ССПЗ постигна съгласие за започване на по-структуриран диалог по въпросите на търговията и инвестициите. Това беше последвано през юли 2016 г. от заседание на Съвместния съвет и на министрите на държавите от Съвета за сътрудничество в Персийския залив и от Европейския съюз. Дипломатическата криза, избухнала през юни 2017 г. между Катар и други държави от Персийския залив, е попречила на свикването на нови заседания.

Европейският съюз и ССПЗ постигнаха съгласие по съвместната програма за действие за периода 2010—2013 г., в която се очертава пътната карта за задълбочено сътрудничество в области като информационните и комуникационните технологии, ядрената безопасност, екологично чистата енергия, научните изследвания и икономическия диалог. Подновяването на тази програма, обаче, беше забавено, главно поради липса на напредък по въпросите на търговията. Преговорите за сключване на споразумение за свободна търговия започнаха през 1990 г., но се намират в застой от 2008 г. насам, като въпросът за износните мита продължава да бъде източник на разногласие. От 1 януари 2007 г. насам Инструментът за партньорство (и неговият предшественик, Инструментът за сътрудничество с индустриализирани и други страни и територии с висок доход (ICI), предоставя средства за финансиране на мерки за прилагане на Споразумението за сътрудничество между ЕС и ССПЗ. Държавите от ССПЗ са включени също в програмата „Еразъм Мундус“.

РОЛЯ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ

Парламентът прие на 24 март 2011 г.^[1] резолюция относно отношенията между Европейския съюз и със ССПЗ, в която се призовава за стратегическо партньорство със ССПЗ и неговите държави членки. Тази позиция беше потвърдена в резолюцията на Парламента от 9 юли 2015 г. относно

---

[1] [ОБ С 247 Е, 17.08.2012 г., стр.1](#)

предизвикателствата, свързани със сигурността в региона на Близкия изток и Северна Африка, и перспективите за политическа стабилност^[2].

Делегацията на Парламента за връзки с Арабския полуостров провежда редовни междупарламентарни заседания с консултативните съвети в региона и следи развитието на отношенията между ЕС и ССПЗ. Подкомисията по правата на човека на ЕП също следи отблизо положението в държавите от Персийския залив.

През настоящия мандат Парламентът прие резолюции, в които изразява конкретни опасения относно състоянието на правата на човека в някои държави от ССПЗ, включително Саудитска Арабия^[3] и Бахрейн^[4], както и възстановяването на смъртното наказание в Кувейт и Бахрейн^[5]. След убийството на журналиста Джамал Кашоги в консулството на Саудитска Арабия в Истанбул Парламентът прие [резолюция](#), в която се осъжда убийството, в която се призовава за международно, независимо и безпристрастно разследване на неговото изчезване и извънсъдебно убийство, както и се отправя призив до саудитските органи за незабавно и безусловно освобождаване на всички защитници на правата на човека.

Парламентът също така призова за по-голямо сътрудничество със Съвета за сътрудничество в Персийския залив с цел управление на миграцията. На 13 септември 2017 г. Парламентът прие резолюция относно износа на оръжие^[6], в която изрично да се заявява, че Парламентът счита, че износът на оръжие за Саудитска Арабия не отговаря на поне един от критериите, посочени в Обща позиция 2008/944/ОВППС на ЕС, с която се определят общи правила за режим на контрол върху износа на военни технологии и оборудване.

Наградата „Сахаров“ на Европейския парламент за свобода на мисълта за 2015 г. беше присъдена на саудитския блогър Раиф Бадауи.

2. ЙЕМЕН

Отношенията между ЕС и Йемен се основават на Споразумението за сътрудничество от 1997 г., което обхваща търговията, сътрудничеството за развитие, културата, комуникациите и информацията, околната среда, управлението на природните ресурси и политическия диалог. През март 2015 г. международна военна коалиция, водена от Саудитска Арабия, започна военна кампания срещу бунтовниците, свалили от власт действащия президент. ЕС подкрепя посредничеството, осъществявано от ООН, с цел политическо решение на конфликта.

На 18 февруари 2019 г. Съветът на ЕС прие [заклчения относно Йемен](#), с които потвърди ангажимента си по отношение на единството, суверенитета, независимостта и териториалната цялост на Йемен. ЕС подкрепя „Споразумението от Стокхолм“, постигнато между представители на страните

---

[2] [ОВ С 265, 11.8.2017 г., стр. 98](#)

[3] Приети текстове, [P8_TA\(2018\)0232](#) и [ОВ С 310, 25.8.2016 г., стр. 29](#)

[4] [ОВ С 101, 16.3.2018 г., стр. 130](#) [ОВ С 35, 31.1.2018 г., стр. 42](#), [ОВ С 265, 11.8.2017 г., стр. 151](#) и [ОВ С 316, 30.8.2016 г., стр. 178](#)

[5] [ОВ С 252, 18.7.2018 г., стр. 192](#)

[6] [ОВ С 337, 20.9.2018 г., стр. 63](#)

в Йемен под егидата на Организацията на обединените нации през декември 2018 г., и политическия процес под егидата на ООН с цел слагане на край на конфликта и насърчаване на подобряването на регионалната среда.

Съюзът увеличи подкрепата си за преодоляване на драматичното положение в държавата, в която над 80 % от населението се нуждае от хуманитарна помощ. От 2015 г. насам ЕС се е ангажирал с предоставянето на хуманитарна помощ за Йемен в общ размер от 233,7 милиона евро. Това е в допълнение към сумата от 440 милиона евро, предвидена за сътрудничеството за развитие с Йемен в многогодишната финансова рамка (МФР) за периода 2016-2020 г. ЕС пое [ангажимент за 161 милиона евро](#) по време на донорската конференция за Йемен, която се проведе в Женева на 26 февруари 2019 г. Поетите ангажименти достигнаха 2,6 милиарда щатски долара.

От февруари 2015 г. делегацията на Европейския съюз в Република Йемен е работила от централата в Брюксел.

РОЛЯ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ

Парламентът прие през юли 2015 г., февруари 2016 г., юни 2017 г., ноември 2017 г. и на [4 октомври 2018 г.](#)^[7] резолюции относно Йемен, в които изрази сериозно безпокойство във връзка с тревожната хуманитарна ситуация и бъдещото тревожа положение със сигурността и призова за ефективното прилагане на споразумението за прекратяване на огъня. На 13 септември 2017 г. Парламентът прие резолюция относно износа на оръжие^[8], в която се изразява съжаление във връзка с факта, че военни технологии, изнасяни от държавите членки, се използват в конфликта в Йемен. Делегацията на Парламента за връзки с Арабския полуостров отговаря за отношенията с Йемен и за наблюдение на положението в държавата.

3. ИРАК

ЕС е основен източник на помощи за Ирак след войната от 2003 г. През май 2012 г. беше подписано Споразумение за партньорство и сътрудничество (СПС) между ЕС и Ирак. То предоставя рамка за диалог и сътрудничество по редица въпроси, включително политически въпроси, въпроси, свързани с борбата срещу тероризма, правата на човека, здравеопазването, образованието и околната среда. Първата среща на Съвета за сътрудничество между ЕС и Ирак в рамките на СПС се състоя през януари 2014 г., а втората среща беше проведена на 18 октомври 2016 г. За периода 2014-2020 г. Комисията обеща да предостави на Ирак 75 милиона евро за сътрудничество в областта на правата на човека и принципите на правовата държава, образованието и устойчивата енергетика.

ЕС прие нова [стратегия за Ирак](#) през януари 2018 г. Стратегията се съсредоточава върху предоставянето на трайна хуманитарна помощ на ЕС на иракския народ и улесняването на стабилизирането на зоните, освободени от контрола на групата

---

[7] [ОВ С 265, 11.8.2017 г., стр. 93](#). [ОВ С 35, 31.1.2018 г., стр. 142](#) [ОВ С 331, 18.9.2018 г., стр. 146](#) и [ОВ С 356, 4.10.2018 г., стр. 104](#)

[8] [ОВ С 337, 20.9.2018 г., стр. 63](#)

„Ислямска държава“ (Даиш), с три милиона разселени иракчани, които все още не са в състояние да се завърнат по домовете си. Тя се стреми също така да се обръща внимание на усилията за реформи, възстановяване и помирение в дългосрочен план, които Ирак трябва да продължи да полага, за да се консолидират мирът и да бъде изградена обединена, демократична държава, в която всички граждани могат да се ползват пълноценно от своите права в условията на повишено благосъстояние.

Като взе предвид влошаващото се положение по отношение на сигурността и хуманитарните въпроси в Ирак, Комисията увеличи хуманитарната помощ за държавата. Тя възлезе на 159 милиона евро през 2016 г. и на 82,5 млн. евро през 2017 г. От 2014 г. насам Комисията е предоставила над 370 милиона евро за хуманитарна помощ и е осигурила извършването на животоспасяващи операции в цялата страна.

РОЛЯ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ

От началото на настоящия мандат Парламентът прие няколко резолюции относно положението в Ирак^[9], включително относно офанзивата на „Ислямска държава“, относно основаното на пола насилие, преследването на малцинствата, относно положението в Северен Ирак/Мосул, относно масовите гробове, относно образованието, относно разрушаването на исторически обекти от „Ислямска държава“ и относно износа на оръжие. Делегацията на Парламента за връзки с Ирак провежда междупарламентарни заседания със Съвета на представителите на Ирак. Наградата на Парламента „Сахаров“ за 2016 г. беше присъдена на Надя Мурад Баси Таха и Ламия Ажи Башар, които оцеляват след сексуално робство при „Ислямска държава“ (ИДИЛ) в Ирак и стават говорители на жените, станали жертви на кампанията на ИДИЛ за сексуално насилие. Те се застъпват публично за язидската общност в Ирак — религиозно малцинство, подложено на геноцид от страна на бойците на ИД.

4. ИРАН

ЕС сподели тревогите на международната общност относно ядрената програма на Иран и чрез заместник-председателя/върховния представител (ЗП/ВП) подкрепи и координира групата Е3+3 (Франция, Германия, Обединеното кралство, Китай, Русия и САЩ) в своите продължителни преговори с Иран. Съвместният всеобхватен план за действие (СВПД) беше окончателно приет във Виена през юли 2015 г. и след като през януари 2016 г. Иран доказа, че изпълнява задълженията си, международните санкции в ядрената област срещу Иран бяха отменени. В плана Иран официално се отказва от използването на ядрена енергия за военни цели и се съгласява да извърши значителни инфраструктурни преобразувания, така че неговите ядрени обекти да бъдат използвани единствено за граждански цели. Иран също така приема редица важни ограничения по

---

[9] [ОБ С 310, 25.8.2016 г., стр.35](#) [ОБ С 224, 21.6.2016 г., стр. 25](#); [ОБ С 234, 28.6.2016 г. стр.25](#); [ОБ С 334, 19.9.2018 г., стр. 69](#); [ОБ С 289, 9.8.2016 г., стр. 46](#); [ОБ С 35, 31.1.2018 г., стр. 77](#); [ОБ С 316, 30.8.2016 г., стр. 113](#); [ОБ С 215, 19.6.2018 г., стр. 194](#); [P8_TA\(2016\)0507](#); [ОБ С 366, 27.10.2017 г., стр. 151](#); [ОБ С 346, 21.9.2016 г., стр. 55](#) и [ОБ С 337, 20.9.2018 г., стр. 63](#)

отношение на обогатяването на уран и плутоний за период от 10-15 години. Редица разпоредби, например относно контрола върху производството на уранов концентрат от Иран, са приложими за период от 25 години. Чрез СВПД беше въведена всеобхватна и строга система за инспекции и наблюдение от страна на Международната агенция за атомна енергия (МААЕ).

Обаче продължаващите изпитания от страна на Иран на балистични и крилати управляеми ракети, въпреки че технически не са в нарушение на СВПД, са причина за сериозно безпокойство в ЕС и извън него, което се отнася и за оказваната от Иран подкрепа за въоръжени групировки в целия район на Близкия Изток. Като цитира тези опасения и предполагаеми слабости на споразумението, САЩ решиха да се оттеглят едностранно от споразумението през май 2018 г. и до ноември 2018 г. бяха наложили отново и цялостно своите свързани с ядрения въпрос санкции срещу Иран. Въпреки това ЕС (заедно с другите ЕЗ + 3 членове) продължава своя ангажимент към изпълнението на СВПД и за поддържане на търговски връзки с Иран, доколкото Иран изпълнява своите задължения. МААЕ е потвърдила 14 пъти от януари 2016 г. насам, че Иран спазва споразумението. ЕС изрази подкрепа за Инструмента за подкрепа на търговския обмен (INSTLEX), създаден от държавите от ЕЗ (Обединеното кралство, Франция и Германия) през януари 2019 г. с цел даване на възможност на европейските износители и вносители да осъществяват законна търговия с Иран, без да е необходимо да извършват директни финансови сделки. В същото време санкциите на ЕС във връзка с тежкото положение с правата на човека в Иран не са част от СВПД и остават в сила. През януари 2019 г. ЕС също така прие санкции в отговор на враждебни действия на Иран на европейска територия, като добави и иранската разузнавателна служба към антитерористичния списък на ЕС.

РОЛЯ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ

В своите резолюции Парламентът подкрепи „двупистовия“ подход на ЕС (санкции, съчетани с дипломатически преговори), приветства СВПД и изтъкна значението на защитата на правата на човека в Иран. През 2016 г. Парламентът прие резолюция относно стратегия на ЕС спрямо Иран след ядреното споразумение^[10], в която се изразява подкрепа за повторното интегриране на Иран в световната икономика, но се изразява също така загриженост във връзка с незадоволителното зачитане от страна на Иран на правата на човека. Европейският парламент присъди наградата „Сахаров“ за свобода на мисълта за 2012 г. на адвоката по въпроси на правата на човека Насрин Сотудех и на филмовия режисьор Джафар Панахи. През декември 2018 г. Парламентът прие резолюция, осъждаща новия арест и лишаване от свобода на Насрин Сотудех^[11], и освен това през март 2019 г. осъди положението на защитниците на правата на човека в Иран^[12]. През май 2018 г.^[13] Парламентът осъди лишаването от

---

[10]ОВ С 215, 19.6.2018 г., стр. 86

[11]Приети текстове, P8_TA(2018)0525

[12]Приети текстове, P8_TA(2019)0204

[13]Приети текстове, P8_TA(2018)0231

свобода на редица граждани на ЕС и Иран с двойно гражданство в Иран след несправедливи процеси.

Делегацията на Парламента за връзки с Иран следи събитията в Иран, включително на положението на малцинствата, въпроса за смъртното наказание и ролята на Иран в борбата срещу „Ислямска държава“ в региона. През декември 2017 г. делегацията за връзки с Иран да посети Техеран и Исфахан с цел участие в Шестото междупарламентарно заседание и засилване на прекия и критичен диалог както с Меджлиса, така и с иранското правителство. През септември 2018 г. делегация на високо равнище от Меджлиса посети Европейския парламент за седмото междупарламентарно заседание.

María Álvarez López / Michal Jiráček
04/2019

